

ECAD7004C: Ymchwilio i'r Dysgu: beth, sut a pham rydw i'n addysgu?

Sesiwn 7

Arsylwi

Diffiniad

*Gellir ddiffinio ‘arsylwi’ fel:

y broses systematig o gofnodi
patrymau mewn ymddygiad ynglŷn
â phobl, gwrthrychau a
digwyddiadau.

*Mae arsylwadau yn rhoi data i ni.

*Rydym yn arsylwyr profiadol

- ▶ Rydym yn arsylwi drwy'r amser mewn bywyd bob dydd.
- ▶ Mae'r arsylwadau hyn yn ffurfio 'damcaniaethau gwerin', e.e. ffenomenau ffisegol a chymdeithasol, pobl, patrymau, cymdeithasau ac ati
- ▶ Awgryma Bruner (1990) bod y rhain yn darparu system o dybiaethau a chredoau lle rydym yn gwneud synnwyr o'r byd cysylltiedig.
- ▶ Awgryma Dewey (1991) y gallai'r rhain arwain at feddwl cyson, ystrydebol - meddwl 'diog'.
- ▶ Felly - fel ymchwilwyr mae angen i ni wella ein sgiliau arsylwi.

Arsylwi mewn ymchwil

* Diben a manteision arsylwi fel dull o gasglu data

- ▶ Mae'n rhan o rôl athro, ac mae gennych brofiad eisoës
- ▶ Gallwch weld pethau yn eu cyd-destun naturiol
- ▶ Gallwch weld pethau a all ddianc o ymwybyddiaeth ymwybodol (conscious awareness)
- ▶ Gallwch ddysgu am bethau y gall pobl fod yn amharod i siarad amdano
- ▶ Gall fod yn anamlwg (inconspicuous) ac yn rhan o drefn arferol yr ystafell ddosbarth
- ▶ Gall fod yn y lleiaf ymwthiol (intrusive) o bob dull
- ▶ Gallwch fod yn greadigol - hyblygrwydd i gael cipolwg ar realiti newydd neu ffyrdd newydd o edrych ar hen realiti

*Beth y gellir ei arsylwi?

Beth y gellir ei arsylwi?

- ♦ ymddygiad dynol a gweithredoedd corfforol
- ♦ ymddygiad geiriol
- ♦ ymddygiad mynegiannol (expressive)
- ♦ cysylltiadau gofodol (spacial) a lleoliadau
- ♦ gwrthrychau corfforol
- ♦ cofnodion llafar neu ddarluniadol

*Sut allwn ni arsylwi?

Sefyllfaoedd arsylwi

Pobl yn gwylio pobl

- ▶ Arsylwyr yn cael eu lleoli mewn archfarchnadoedd yn gwylio defnyddwyr yn dewis ciniawau wedi eu rhewi. Y diben yw i weld faint o gymhariaeth mae pobl yn ei wneud cyn prynu.

Pobl yn gwylio ffenomenau.

- ▶ Arsylwyr yn cael eu lleoli ar groesffordd yn cyfri' traffig yn symud mewn gwahanol gyfeiriadau.

Sefyllfaoedd arsylwi

Peiriannau yn gwylio pobl

- ▶ Camerâu fideo yn arsylwi ymddygiad, fel yn yr esiampl archfarchnad

Peiriannau yn gwylio ffenomenau

- ▶ Peiriannau cyfri' traffig yn monitro llif y traffig.

* Mathau o arsylwi

Strwythuredig

Anstrwythuredig

Edrych am:

Weithiau mae rywbeth penodol yr ydym am arsylwi - sgiliau arwain; lefel cyfranogiad ac ati. Rydym yn defnyddio canllaw strwythuredig i arsylwi hyn, neu restr wirio.

Edrych ar:

Weithiau rydym yn awyddus i weld beth sy'n digwydd yn naturiol neu sydd yn bodoli, heb syniadau a bennwyd ymlaen llaw. Mae gennym ymagwedd penagored i arsylwi a chofnodi popeth yr ydym yn arsylwi.

Mae arsylwi yr hyn nad yw'n digwydd mor bwysig ag arsylwi beth sydd **yn** digwydd.

*Eich rôl wrth arsylwi

- Arsylwi heb fod yn gyfranogwr. Nid yw'r ymchwilydd yn rhan o'r gweithgaredd sy'n digwydd, dim ond yn arsylwi.
- Arsylwr cyfranogol. Ymchwilydd sy'n cymryd rhan yn y gymuned, sefydliad neu gweithgaredd. Mae'r ymchwilydd yn ceisio dysgu sut yw bod yn rhan o'r gymuned, sefydliad, neu i gymryd rhan yn y gweithgaredd.
- Yn eich astudiaeth, byddwch yn arsylwr heb fod yn cyfranogi, ond byddwch yn amlwg (overt) - yn 'fly-on-the-wall'. Sut y byddwch yn delio â phlant sydd â diddordeb ynoch?

Amrywiadau mewn ymagwedd at arsylwi

Rôl yr Arsylwr			
Arsylwi cyfranogwr llawn	Cyfranogiad rhannol		Sylwebydd ar y tu allan
Sut mae'r Arsylwr yn cael ei bortreadu i eraill			
Mae cyfranogwyr yn gwybod bod ersylwadau'n cael eu gwneud a gan bwy	Mae rhai cyfranogwyr yn nabod yr arsylwr ond nid pawb		Nid yw'r cyfranogwyr yn ymwybodol bod arsylwadau'n cael eu gwneud.
Sut mae pwrpas yr arsylwi'n cael ei bortreadu i eraill			
Mae pwrpas yr arsylwad yn cael ei esbonio'n glir i bawb	Mae pwrpas yr arsylwad wedi ei esbonio I rhai o'r cyfranogwyr	Nid oes esboniad yn cael ei rhoi i unrhyw un	Rhoir esboniadau ffug; cyfranogwyr yn cael eu twyllo ynglyn a phwrpas yr arsylwad
Hyd yr arsylwadau			
Mae arsylwi unigol o gyfnod cyfyngedig (e.e. 30 munud)		Arsylwadau lluosog; tymor hir (e.e., misoedd neu flynyddoedd).	
Ffocws yr arsylwadau			
Ffocws cul; elfen unigol yn cael ei arsylwi		Ffocws eang: golwg gyfannol ar y gweithgaredd or Ceisir arsylwi ei holl elfennau.	

*Meddwl yn feirniadol

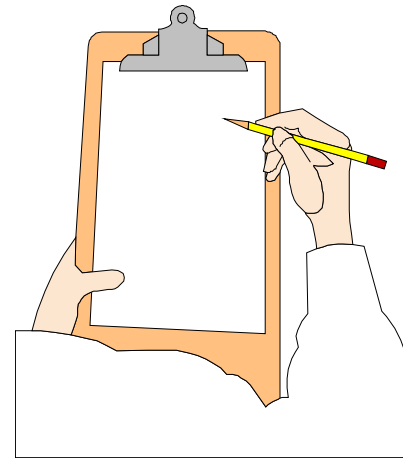
Manteision Ymchwil Arsylwi

- Mae ymchwil arsylwi yn rhoi cyfle i wyluo beth mae pobl yn ei wneud mewn gwirionedd yn hytrach na dibynnu ar adroddiadau o'r hyn y maent yn dweud eu bod yn ei wneud.
- Gall y dull hwn osgoi llawer o'r ffactorau bias a achoswyd, e.e. gan y cyfwelydd mewn cyfweiliad.

Anfanteision

- * Dim ond ymddygiad a nodweddion personol ffisegol fel arfer sy'n gallu cael eu harchwilio. Nid yw'r ymchwilydd yn dysgu am gymhellion, agweddau, bwriadau, neu deimladau.
- * Gall ymchwil arsylwi gymryd llawer o amser a gall fod yn gostus os bydd yr ymddygiad a arsylwyd yn digwydd yn anaml.
- * Gall dehongli data fod yn broblem.
- * Goresgyniad (invasion) posibl o breifatrwydd.

Cyfyngiadau - yr arsylwr....

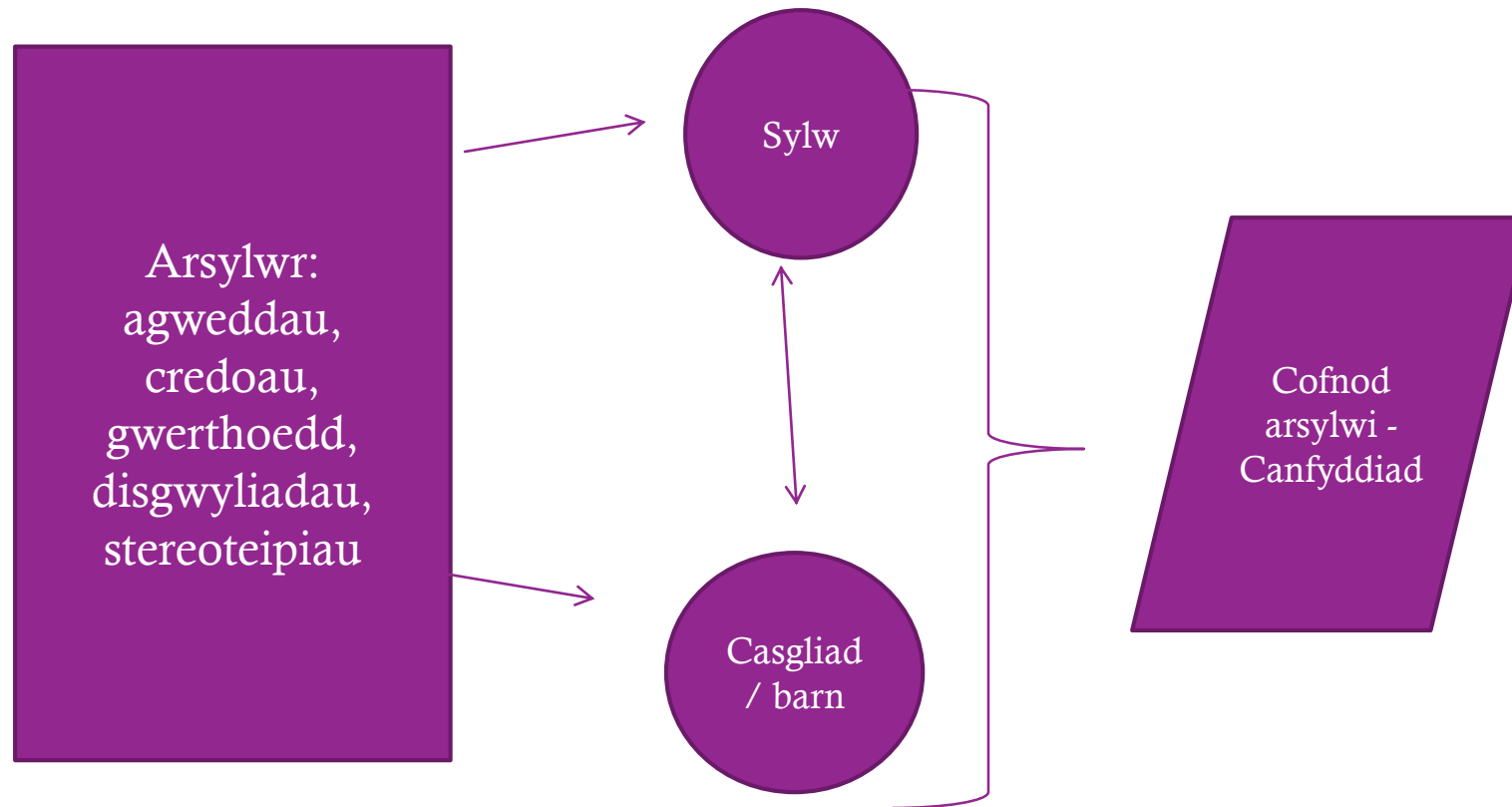
* Effaith yr arsylwr

- ▶ Gall presenoldeb yr arsylwr gael effaith sylweddol ar ymddygiad y rhai sy'n cael eu harsylwi.
- ▶ Gall egluro i blentyn beth rydych yn ei wneud effeithio ar eu hymddygiad (effaith Hawthorne (Roethlisberger a Dickson, 1939) - achosodd presenoldeb y sylwebydd mwy o gynhyrchiant yng ngwaith trydanol Hawthorne, Chicago).
- ▶ Penblethau moesegol

* Bias yr arsylwr

- ▶ Gall eich agwedd tuag at rywbeth feddwl bod gyda chi 'fias' ynglŷn â rhywbeth rydych yn ei weld
- ▶ Emosiynau'r arsylwr
- ▶ Theoriau...

*Dehongliad (Interpretation)

* Pa mor dda ydych chi'n arsylwi?

*Cymerwch 15 eiliad ac edrych ar y llun isod.

*Wedyn, ysgrifenwch bopeth rydych wedi arsylwi. Dewch yn ol at y llun er mwyn cymharu'r ddau.

* Pa mor dda ydych chi'n arsylwi?

Gwirio...

Atebwch CYWIR neu ANGHYWIR i bob un o'r canlynol:

1. Mae arsylwi yn golygu "gweld" a "gwrando";
2. Gall pobl ymddwyn yn wahanol pan fyddant yn gwybod eu bod yn cael eu harsylwi felly mae'n well peidio â dweud wrthynt;
3. Mae arsylwadau strwythuredig yn rhoi gwybodaeth fwy cywir a defnyddiol;
4. Cyn belled ag y byddwch yn ei weld, does dim ots os ydych yn cofnodi'r hyn a welsoch;
5. Chi, fel rhywun sy'n "adnabod" y cyfranogwyr, yw'r bobl mwyaf addas i nodi'r sylwadau;
6. Mae'r un egwyddorion ynglyn a samplu mor berthnasol i arsylwi nag ydynt i fathau eraill o gasglu data.

Arsylwi

Dywedodd John Dewey:

‘Observation alone is not enough. We have to understand the significance of what we see, hear, and touch. This significance consists of the consequences that will result when what is seen is acted upon’ (1938:68).

Arsylwi 1

Gallech ganolbwyntio ar:

- ▶ ddibenion cyfathrebu e.e. cyfarwyddo, perswadio, annog, trosglwyddo gwybodaeth;
- ▶ rhwystrau posibl i gyfathrebu effeithiol e.e. ieithyddol, amgylcheddol, ffisegol a sut yr eir i'r afael â'r rhain;
- ▶ dulliau di-eiriau o gyfathrebu e.e. mynegiant yr wyneb, symudiad yr athro/athrawes a'r disgyblion.

Arsylwi 2

- ▶ sut mae sgiliau siarad a gwrando yn cael eu hyrwyddo
- ▶ esboniadau
- ▶ cyfathrebu rhwng disgyblion
- ▶ adolygiad o ddysgu blaenorol
- ▶ sgiliau holi, e.e. mathau o gwestiynau, ymatebion disgyblion, amser aros

Pethau i'w hystyried wrth arsylwi

- ▶ Mae arsylwi yn creu ymateb emosiynol cryf
- ▶ Mae dysgu yn anweledig
- ▶ Gwneud cysylltiadau nad ydynt yn bodoli
- ▶ Tybiwn os gallwch ei wneud y gallwch ei weld
- ▶ Dallineb

Arsylwi o fewn Astudiaeth Gwers...

- ▶ <https://www.youtube.com/watch?v=Vv0HJ-ftOAU&t=67s>

- cymhwyso canlyniadau ymchwil i achosion neu sefyllfaoedd y tu hwnt i'r rhai a archwiliwyd yn yr astudiaeth

- y graddau y mae adnodd asesu yn cynhyrchu canlyniadau sefydlog a chyson.

Cyffredinol

Dibynadwyedd

Sampl
gynrychioliadol

Dilysrwydd

- rywbeth bach sy'n adlewyrchu'n gywir yr endid mwy

- hygredd neu gredadwyedd yr ymchwil. A yw'r canfyddiadau'n ddilys?

Ydy arsylwi yn...

- ▶ Ddibynadwy?
- ▶ Ddilys?
- ▶ I ba raddau y mae eich arsylwad yn eich galluogi i ddangos sampl gynrychioliadol?
- ▶ A allwch gyffredinoli eich canlyniadau?

Ystyriaethau moesegol

- ▶ Goblygiadau ar gyfer pŵer/goruchafiaeth yn y lleisiau sy'n cael eu clywed
- ▶ Sicrhau bod llais y dysgwr yn cael ei glywed, ei werthfawrogi ac yn arwyddocaol
- ▶ Cydsyniad a chydsyniad
- ▶ Anhysbysrwydd, cyfrinachedd, diffyg ymyrraeth, gonestrwydd, parch, ymwybyddiaeth.

Tasg Heddiw

Taflenni Arsylwi (observation schedules)

Bydd gofyn i chi greu amserlen arsylwi i'w defnyddio yn ystod eich gwersi.

Gweithiwch gyda'ch partner i:

- ▶ Gymharu a chyferbynnu
- ▶ Nodi pwyntiau cadarnhaol a negyddol

* Hyfforddiant - bydd angen paratoi/treialu

- ▶ I ddysgu beth i chwilio amdano
- ▶ I ddysgu sut i gofnodi arsylwadau
- ▶ I ymarfer
- ▶ Sicrhau bod arsylwadau ar draws arsylwyr yn gyson:
Mae arsylwyr yn defnyddio'r un dulliau, gan raddio arsylwad yn yr un ffordd

Graddfa Leuven

<https://www.bing.com/videos/search?q=leuven+scales+&&view=detail&mid=B0A37FA01B7908CAB633B0A37FA01B7908CAB633&&FORM=VRDGAR>

► <https://www.youtube.com/watch?v=WwUCufOeOdE>

DS Gallai eich amserlen arsylwi gynnwys y raddfa Leuven os yw hyn yn addas ar gyfer eich anghenion (ond nid oes rhaid iddo)

Tasg

Mae angen i chi:

- ▶ baratoi amserlen arsylwi sy'n gweddu i'ch anghenion.

Ystyriwch:

- ▶ Beth sydd angen i'r arsylwr ei arsylwi er mwyn ateb eich cwestiwn ymchwil;
- ▶ Sut orau y gallai'r arsylwr wneud y sylwadau hyn;
- ▶ Strwythur yr amserlen arsylwi sy'n galluogi'r arsylwr i nodi eu harsylwadau;
- ▶ A oes angen rhyw fath o raddfa i ddilyn ai peidio;
- ▶ Nifer y blychau y byddai'n rhesymol i'r arsylwr eu llenwi.

Darllen ar ôl y sesiwn

Mae angen i chi wneud rhywfaint o ddarllen am:

- Arsylwi

Darlleniad a awgrymir:

- Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2018) Research Methods in Education, 8th edition. Oxford: Routledge. (pp542-562)

(rhifynnau blaenorol ar gael, e.e. 2011; 6ed rhifyn ar gael ar-lein:

<https://islmblogblog.files.wordpress.com/2016/05/rme-edu-helpline-blogspot-com.pdf> (Google Cohen, Manion & Morrison 6th edition)

- Bell, J. & Waters, S. (2018) Doing your Research Project, 7th edition. London: Open University Press. (pp242-256)

Unrhyw gwestiynau?

